

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-301-2-9>

Горпинич Юрій, аспірант кафедри теорії та історії мистецтва НАОМА;
Русяєва Марина, кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри теорії та історії мистецтва НАОМА (пленарне засідання)

Пейзажні етюди Миколи Малишка початку 1960-х років

*Ключові слова: пейзаж, плернерний колоризм, ранні 1960-ті рр.,
літня практика, Микола Малишко, Платон Білецький.*

Yurii Horpynych, PhD student of the Department of Theory
and History of Art, NAFAA;

Maryna Rusiaieva, PhD (Art History), Associate Professor
at the Department of Theory and History of Art, NAFAA

Mykola Malyshko's landscape etudes of early 1960th

Abstract: The report is devoted to the analysis of M. Malyshko's early landscape etudes, created during his 1962 and 1964 summer internships in Kaniv and Uman. These works laid the foundations of this artist's painting colorism and as well as contributed to a long friendly relationship with Platon Biletskyi.

Key words: landscape, colorism plein air, early 1960s, Summer internship, Mykola Malyshko, Platon Biletskyi.

Микола Малишко (нар. 1938) вперше спробував себе у царині пейзажу ще у підлітковому віці, коли разом із старшим братом Антоном ходив на етюди в Калінінграді. Через пару років, вже будучи студентом живописного відділення Дніпропетровського державного художнього училища (1956–1961), він також пише пейзажі. Згадуючи ті часи, митець зазначає, що доволі часто опинявся в обставинах подібних до імпресіоністів. Завдяки невинній праці й вивченню по книжкових репродукціях французьких художників, його палітра поступово стала чистішою, прозорішою, вільнішою. Це спричинило захоплення кольором як головним засобом художньої виразності.

1961 р. М. Малишко продовжив навчання на кафедрі живопису Київського державного художнього інституту, де його педагогами стали І. Штільман, М. Стороженко, О. Сиротенко. Прекрасна добірка бібліотеки дала змогу детальніше познайомитися з творчістю багатьох французьких імпресіоністів, захопитися мистецтвом В. Кандинського і П. Пікассо. Однак вирішальне значення для становлення майбутньої живописної манери М. Малишка мала плернерна літня практика у Каневі 1962 р. На думку митця, саме тоді відбувся «найкрутіший відхід від методу соціалістичного реалізму». У вільний від виконання обов'язкових реалістичних постановок час студент написав кілька десятків етюдів на картоні олією, в яких виділяємо три основні теми: безкрайні панорами канівських гір («Далечинь», «Гора», «Гори і байраки», «Горизонт», «Дніпро», «Підніжжя гір»); зображення лісів та дерев («Верби», «Гаї», «Дерева», «Коло дерева», «Ліс»,

Section 1. Challenges of studying Ukrainian art from ancient times to the beginning of the 20th century

Старе дерево»); репрезентація квітів і комах («Цвітіння», «Осітняг», «Ромашка», «Сонечко»). Окрім того М. Малишко прагне в своїй уяві і живопису відтворити сиву давнину Канєва («Собор») або зазирнути в глибини земні в одноіменній композиції. В цих етюдах митець експериментує з різними способами побудови композиції, з простором, кольором, світлом і тінню. Він використовує яскраві сполучення чистих фарб, свідо змінюючи форми тих чи інших природних мотивів.

Перебуваючи в Канєві, М. Малишко вирішує перервати навчання і повернутися до дружини і маленької дочки в Дніпропетровськ. Однак наступного 1963 р. він поновлюється в КДХІ, вступає до знаменитого київського «Клубу творчої молоді» та очолює Науково-творче студентське товариство в Alma mater. Саме в інститутських стінах на виставці, організованій радою цього товариства, він анонімно вперше експонує свої канєвські етюди, які викликали неабиякий резонанс. Лише завдяки заступництву П. Білецького пейзажі не було знищено. Їх повертають автору і з того часу більшість з них так і залишається у його колекції, звідки потрапляє на виставки. Спочатку «квартирні», а вже за часів незалежності України персональні, тощо. Події, спричинені цією студентською виставкою 1963 р., заклали підвалини довголітніх дружніх стосунків між М. Малишком і П. Білецьким.

У свою чергу, літня пленерна практика 1964 р. в Умані та заповіднику «Софіївка» стала наступним етапом нових образо- і формотворень у пейзажному живопису. Митець піддає природні елементи деформації, які ніби підкоряються динаміці пензля. Його етюдам притаманні постійні метаморфози, зміни в стилістиці («Величні дерева», «Спокій», «Софіївка», «Умань», «Простори», «Дерева кольорові», «Гущавина» та ін.). Насиченість колірних плям, контрастні кольори не тільки підсилюють декоративне, площинне рішення простору, але дають можливість зробити колір головним елементом художньої виразності.

Отже, звернення до пленерних етюдів М. Малишка початку 1960-х рр. відкриває нові перспективи як для вивчення еволюції стилістичної та жанрової специфіки українського пейзажу, так й для дослідження творчості самого митця другої половини ХХ і початку ХХІ ст.

